

"Voor zover we iets in de pap te brokken hadden"

Hoe een kleinere gemeente als Aalbeke omging met het fusiedebat

FILIP SANTY

Ook voor Aalbeke waren er verschillende fusiemogelijkheden. Er circuleerde een aantal voorstellen. Een daarvan was de gemeente LAR, samengesteld uit Lauwe, Aalbeke en Rekkem. Er was aanvankelijk wat onduidelijkheid over, maar Aalbeke zag een samenvoeging met Kortrijk wel zitten. De enige voorwaarde was dat hier voor de grote fusie werd gekozen. Zoals bekend liep het anders af en werd Aalbeke een deel van Kortrijk in de kleine fusieversie. De inwoners hadden soms het gevoel dat alles boven hun hoofd werd bedisseld.

Aalbeke, voor het eerst vermeld in 1136, telde in 1804 maar een duizendtal inwoners. Honderd jaar later was dat aantal verdubbeld en in 1970 waren er precies 2.809 op een oppervlakte van 713 ha. In de kasselrij Kortrijk van het ancien régime was het dorp een van de dertien gemeenten van de Roede van de XIII Parochies. De graven van Moeskroen bezaten eeuwenlang flink wat Aalbeekse gronden en oefenden er tal van rechten uit. Tot het moment dat *Fransche, Hollandsche en Belgische wetten in lateren tijd het bestuur der gemeenten wijzigden*, zoals Theodoor Sevens het in 1912 omschreef, was het lokale bestuur de taak van een baljuw, een burgemeester en twee schepenen. Het was wachten tot de Franse annexatie in 1792 vooraleer er voor het eerst zes *wettige representanten des volks* mochten worden verkozen. Weliswaar waren er toen amper 57 kiesgerechtigden.¹

Vanuit de historische context was Aalbeke sociologisch, en zeker tot de overgang in 1963 van de Franstalige gemeenten van West-Vlaanderen naar Henegouwen², sterk op Moeskroen georiënteerd. Vele inwoners gingen er naar school, de Moeskroense dinsdagmarkt lokte veel volk. De politieke strijd van het begin van de 20ste eeuw tot de jaren 1970 ging tussen de katholieken (vaak ook onderling tussen de arbeidersvleugel, de middenstand en de landbouwers) en de liberalen, voornamelijk uit de kringen rond de dakpannenfabriek *De Sterreberg*.³

1 T. Sevens, *Geschiedenis der gemeente Aalbeke*. Kortrijk, 1912; F. Santy, I. Callens en C. Decaluwé, *Aalbeke. Landelijk leven en hoevegids Groot-Kortrijk*, deel 7, Tielt, 1995.

2 Lemma 'Taalgrens' in *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, Tielt, 1998.

3 De politieke strijd werd o.m. cultureel vertaald in de oprichting van een liberale feestzaal *Ons Huis* in 1922 en een katholieke *Sint-Corneliuszaal* (1933) en in het bestaan van een katholieke harmonie *Deugd en Vreugd* en een liberale fanfare *Sint-Cecilia*. Beide verdwenen tijdens de Tweede Wereldoorlog en gingen nadien op in de onafhankelijke harmonie *Eendracht*.

Bijna twee eeuwen na 1792 en zeventien burgemeesters later werd Aalbeke een deelgemeente van Kortrijk. Het einde van een eeuwenlange zelfstandigheid. Aalbeke onderging toen hetzelfde lot als tweeduizend andere Belgische gemeenten.

Op mensenmaat, soms bijna folklore

De landbouwgemeente, met toch twee grotere industriële bedrijven⁴ en wat traditionele lokaal gebonden kmo's, was een typevoorbeeld van een kleine gemeente die het almaar moeilijker kreeg de gewenste dienstverlening aan haar inwoners te garanderen. Ze hadden meestal niet voldoende financiële middelen en niet genoeg geschoold personeel om de uitdagingen van de veranderende samenleving aan te kunnen. Beperkte het lokale bestuur zich in de 19de eeuw tot ordehandhaving, aanleg en onderhoud van wegen en het bijhouden van de burgerlijke stand, verwachtten de late 20ste-eeuwse inwoners veel meer van hun gemeentebestuur, zoals meer sociale voorzieningen, een sport- en cultuurbeleid.⁵ Illustratief voor de toegenomen welvaart is het eerste Bijzonder Plan van Aanleg (BPA) *Dorpskom* (1956), dat de eeuwenlang bestaande ruimtelijke ordening wijzigde: de eerste sociale woonwijk werd gebouwd en er kwam ruimte voor alleenstaande woningen. Het derde BPA *Papeye* (1972) zette achttien hectare landbouwgrond om in woonzone. Ook de aanleg van de E17 (vanaf 1966-1968) en van het knooppunt E17/E403 (1973-1977) had een bijzonder grote impact op de gemeente.

Naast burgemeester Georges Neiryndck waren er twee schepenen, André Bels en Norbert Ravau. In 1964 was het ACW onder de naam Volksbelangen als zelfstandige partij bij de gemeenteraadsverkiezingen opgekomen. De volstrekte meerderheid die ze toen had behaald, werd bij de verkiezingen van 1970 verlengd.

⁴ De dakpannenfabriek *Sterreberg* (1907-1908) en de tapijtweverij *Louis De Poortere* (1929) waren de grootste werkgevers. Tot een kwart van de Aalbekenaren ging werken in Moeskroen of Noord-Frankrijk of werd vanaf de jaren 1950 met bedrijfstransport ook naar Bekaert Zwevegem gebracht.

⁵ **ACW Kortrijk**, *Fusies en federaties van gemeenten in het arrondissement Kortrijk*. Kortrijk, 1973, p. 8.

De inhuldiging van de nieuwe Aalbeekse burgemeester en schepenen, hier in 1964, ging gepaard met de nodige luister: een eucharistieviering, kransneerlegging aan het monument van de gesneuvelden, een optocht van de verenigingen en een volkse receptie op de speelplaats van de school.

In 1995 blikte schepen Norbert Ravau⁶ op een realistische manier terug op het politieke leven van voor de fusie: *een gemeente besturen met een bevolking van drieduizend een kwarteeuw geleden was totaal anders dan hedentendage een stad beheren met 25 maal zoveel inwoners. Het was eenvoudiger, meer op mensenmaat, soms bijna folklore. De gemeenteraadszittingen hadden plaats in café Oud Gemeentehuis, bij Maatje.⁷ Tussen het vergaderlokaal en het café zelf was er een dubbele deur. Het gebeurde dat de burgemeester de kaartspelers in het café tot wat minder luidruchtigheid moest aanmanen omdat de raadsleden elkaar niet meer konden verstaan. (...) De problemen waarmee je als schepen te maken kreeg, waren concreter en directer. Op zekere dag werd ik op mijn werk gevraagd mij dringend naar het gemeentehuis te begeven. Ik vreesde iets ergs en spoedde mij erheen. Wat bleek? Iemand wilde hoogdringend de schepen van openbare werken spreken over... een put in zijn straat.⁸*

⁶ Norbert Ravau werd gemeenteraadslid en schepen in 1964 en vanaf 1976 ook raadslid in Kortrijk. Van 1983 tot 1989 was hij schepen van gezin en ontwikkelingssamenwerking en van 1989 tot 1995 schepen van volksgezondheid.

⁷ Een behoorlijk gemeentehuis heeft Aalbeke lange tijd niet gehad. De *wetplaetse*, wel altijd gelegen langs de huidige Moeskroensesteenweg, was lange tijd de herberg *De Croone* (vandaag apotheek), tussen 1896 en 1955 in *Au Casino*, later hernoemd tot *Oud-Gemeentehuis*, waar Irma 'Maatje' Vergote tot op hoge leeftijd de uitbaatster was (vandaag residentie *Mozart*). Pas op 29 oktober 1972 werd er een 'echt' gemeentehuis geopend, dat tot op vandaag nog gebruikt wordt voor de bibliotheek en de muziekacademie, maar door de stad te koop zal worden gezet.

⁸ 'Norbert Ravau: afscheid van 30 jaar politiek', in 't *Aaltje*, *Aalbeeks dorpsnieuws*, jan-feb. 1995, p. 6-8.

Als mogelijke oplossing voor de bestuurlijke versnippering werd op het Belgische niveau gedacht aan meer samenwerking (federaties van gemeenten) of aan 'fusie' (samenvoeging van gemeenten).⁹ Het Belgische parlement koos op 23 juli 1971 met de *Wet betreffende de samenvoeging van gemeenten en de wijziging van hun grenzen* voor die tweede oplossing. Het zou ruim vijf jaar duren voor de puzzel van de fusies definitief opgelost werd.

Niet met Kortrijk of Wevelgem, of toch?

In april 1972 stemde het college van burgemeester en schepenen van Aalbeke in met een studieopdracht aan de Belgische Vereniging van Steden en Gemeenten over 'de gemeentelijke herstructurering ten westen van Kortrijk'.¹⁰ De studie was af in oktober en er volgde een bespreking van de conclusies tussen het gemeentebestuur en de onderzoekers Delmartino en Nijs: *De gemeente Aalbeke staat erop haar zelfstandigheid te bewaren. (...) Indien er toch een brede samenvoegingsbeweging in gans de streek op gang komt en de gemeente tot een keuze gedwongen wordt, dan wijst men duidelijk de formule van een Groot-Kortrijk of een Groot-Wevelgem af als oplossing voor Aalbeke. In een beperkt perspectief kan er dan gepraat worden over een fusie met Rollegem en een aanhechting van de wijk Marke-Steert.*¹¹ *In een breder perspectief wordt ook het voorstel van de sociaalgeografen niet uitgesloten, te weten: een fusie met Lauwe en Rekkem.*¹²

Blijkbaar hadden de onderzoekers het standpunt van het gemeentebestuur niet helemaal goed begrepen, want op 29 december 1972 vertrok een corrigerende brief van het schepencollege naar de Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten: *Wij zijn akkoord met al wat er in voorkomt met uitzondering van de laatste alinea van de conclusies. Inderdaad, indien er toch sprake zou zijn van een samenvoeging dan wijst het gemeentebestuur noch de formule van Groot-Kortrijk noch deze van Groot-Wevelgem af. Ook is er zeker geen sprake van een voorkeur van samengaan met de gemeente Rollegem*¹³. *(...) Wij hebben verklaard dat wij heel eenvoudig nog niet hebben nagedacht over het feit, welke samenvoeging van gemeenten voor onze gemeente het best zou zijn.*¹⁴

⁹ De taalkundig en juridisch correcte term is 'samenvoeging van gemeenten'. Omdat 'fusie' in de volksmond zo goed is ingeburgerd, gebruiken we dit woord verder.

¹⁰ **Kortrijk**, *Stadsarchief*, Modern Gemeentearchief Aalbeke (MGAA), nr. 11, stukken m.b.t. de fusie, brief VBSG 21 april 1972 en antwoord gemeentebestuur Aalbeke, 25 april 1972.

¹¹ Zoals de naam 'de Steert' het zegt, was deze wijk van ongeveer 40 ha groot, bestuurlijk een deel van Marke. Ruimtelijk en sociologisch waren de bewoners vooral op Aalbeke gericht, zeker doordat ze vanaf 1852 kerkelijk tot de Aalbeekse Sint-Corneliusparochie behoorden.

¹² **Kortrijk**, *Stadsarchief Kortrijk*, Gemeentearchief Aalbeke (MGAA), nr. 11, stukken m.b.t. de fusie, nota 'Conclusies van de gemeente Aalbeke t.a.v. de herstructurering', december 1972.

¹³ Het valt op dat de vermelding van de Markesteert niet herhaald wordt. Hoopte men misschien dat de Markesteert bestuurlijk bij Aalbeke kon worden gevoegd?

¹⁴ **Kortrijk**, *Stadsarchief*, Gemeentearchief Aalbeke, Modern Gemeentearchief Aalbeke (MGAA), nr. 11, stukken m.b.t. de fusie, brief gemeentebestuur Aalbeke aan VBSG, 29 december 1972.

LAR: transportcentrum dat bijna een gemeente werd

Het voorstel van de fusie groot-Wevelgem was te vinden in een eerste plan van het ministerie van Binnenlandse Zaken van april 1972¹⁵ en in een werkdocument van de provincie West-Vlaanderen van november 1973. Dat deelde de regio Kortrijk in vijf 'gewesten' in. Een ervan was de westelijke gordel: Gullegem, Moorsele, Wevelgem, Lauwe, Aalbeke en Rekkem, samen goed voor een nieuwe gemeente met 43.000 inwoners.

Een ander scenario dat circuleerde, was dat van de gemeente LAR: de samenvoeging van Lauwe, Aalbeke, Rekkem. De *Gazet van Antwerpen* van 3 oktober 1974 geloofde er niet echt in: *Sommigen weten nog wel dat eertijds de idee opgang deed een nieuwe entiteit te bouwen rond het vervoercentrum L.A.R. (Lauwe, Aalbeke, Rekkem), maar in de laatst neergelegde kaart hoort Aalbeke wel degelijk bij Kortrijk. (...) Bestaat er nog een kans in de zin van de vroegere L.A.R.? Misschien een verruiming daarvan in een toch leefbaar geheel waarin Aalbeke dan toch minder in de anonimiteit zou verzinken.*¹⁶ *Gissingen daaromtrent worden gemaakt, geruchten doen de ronde. Het blijven echter gissingen. De journalist was blijkbaar goed op de hoogte: Wie de zaak min of meer volgt weet zowat dat fusies wel eens de betekenis van ruzies kregen. Dat er momenteel aardig achter de schermen gewerkt wordt, is geen geheim. Belangrijke gemeenten zien niet graag hun zelfstandigheid verloren gaan. Dat er stappen worden aangewend, nieuwe kontakten worden gelegd, mogelijk onderlinge akkoorden worden voorgesteld, moet niemand verwonderen.*

Geen verzet, of toch?

Als we de lokale kranten uit die tijd mogen geloven, bleef Aalbeke vrij rustig in dit debat.¹⁷ Nog in december 1973 vroeg de gemeenteraad unaniem aan het provinciebestuur om *bij de betrokken instanties aan te dringen op het behoud van de zelfstandigheid van de gemeente met een eventueel ruimere intercommunale samenwerking waar noodzakelijk.* De gemeenteraad vreesde ervoor dat de *menselijke betrekkingen tussen bestuur en inwoners* bij een fusie verloren zouden gaan. Indien de gemeenten een technische samenwerking zouden aangaan, konden ze autonoom dat menselijke contact blijven onderhouden.¹⁸ Blijkbaar was men tot het inzicht gekomen dat de in 1960 opgerichte

¹⁵ Zie **M. Werbrouck**, elders in dit nummer.

¹⁶ Het is niet duidelijk of dit een verwijzing was naar de verruiming van LAR met Marke. Feit is dat dit voorstel geen instemming kreeg van de Aalbeekse gemeenteraad (*Het Laatste Nieuws*, 25 november 1974).

¹⁷ *Gazet van Antwerpen*, 9 oktober 1973: 'Is Aalbeke op Kortrijk aangewezen?'; *Het Volk*, 21 november 1973: 'Met welke trein reist Aalbeke mee?'; *Het Nieuwsblad*, 3 januari 1974: 'Aalbeke: zelfstandig of Groot-Kortrijk?'.
¹⁸ **Kortrijk**, *Stadarchief*, Gemeentearchief Aalbeke, Modern Gemeentearchief Aalbeke (MGAA), nr. 11, stukken m.b.t. de fusie uittreksel uit de notulen van de gemeenteraad van 29 december 1973.

intercommunale Leiedal kon worden uitgebouwd tot een alternatief voor een fusie.¹⁹

Op andere plaatsen in het arrondissement Kortrijk steeg de fusiestrijd in 1974 en 1975 wél tot een kookpunt. Woelige gemeenteraden, betogingen, scheldpartijen in de pers, moties en standpunten van allerlei organisaties en verenigingen, ruzies in politieke partijen, getouwtrek onder de parlementsleden, ...

Kortrijk droomde onder leiding van burgemeester Ivo-Jozef Lambrecht van een grote fusie met alle aangrenzende gemeenten: Kuurne, Harelbeke, Zwevegem, Bellegem, Rollegem, Marke, Bissegem en Heule. Daar was Aalbeke aanvankelijk, als niet aan Kortrijk grenzende gemeente, niet bij.²⁰

Grote fusie, of niet?

In november 1974 hadden de gemeentebestuurders blijkbaar lang genoeg nagedacht. Het liefst waren ze een zelfstandige gemeente gebleven, maar *indien geen zelfstandig Aalbeke meer mogelijk is, dan gaat de voorkeur naar de fusie met Kortrijk, op uitdrukkelijke voorwaarde dat deze wordt doorgevoerd zoals zij in het voorstel werd gepland*. In de bijbehorende argumentatie lezen we dat, al bleef de gemeenteraad in eerste instantie kiezen voor een zelfstandige gemeente, hij zich in tweede orde al had verzoend met een fusie met Kortrijk. Zeven van de elf raadsleden koppelden er wel een duidelijke voorwaarde aan: het moest de 'grote' fusie worden, die met de twaalf gemeenten en met meer dan honderdduizend inwoners. *Zo dit niet het geval is, dan wordt dit advies als niet bestaande beschouwd en wil de gemeente stellig haar standpunt herzien*²¹. De meerderheid in de gemeenteraad vond dat er klare wijn moest worden geschonken, want dat ze *anders de indruk zou geven dat ze in Aalbeke niet goed weten wat ze willen, met het gevaar dat Aalbeke bij een andere entiteit (Wevelgem) moet aanleunen, wat het allerminst wil*²².

Aan dit tweede advies werden er in de gemeenteraad *niet veel woorden verspild*. De vier leden van de oppositie gingen niet akkoord met de optie in tweede orde en *verkozen alleen maar te opteren voor zelfstandigheid*.²³

19 Leiedal werd opgericht op 9 juni 1960 als een – toen uniek in het land – samenwerkingsverband om de sociaaleconomische ontwikkeling in het Kortrijkse te ondersteunen. Achttien gemeenten en veertien privé-organisaties traden toe, vanuit de vaststelling dat sommige uitdagingen de draagkracht van de gemeenten overschrijden en dat een aanpak op regionale schaal aangewezen was: **F. Santy**, 'Voorwoord', in *Metamorfosen. Een ruimtelijke biografie van de regio Kortrijk*. Brussel, 2010.

20 Zie **K. De Ceuninck**, elders in dit nummer.

21 **Kortrijk**, *Stadarchief*, Modern Gemeentearchief Aalbeke (MGAA), nr. 11, stukken m.b.t. de fusie, uittreksel uit de notulen van de gemeenteraad van 22 november 1974.

22 *Het Volk*, 26 november 1974: 'Optie voor zelfstandigheid, zoniet grote eenmaking wenst Aalbeke'.

23 *Het Volk*, 26 november 1974: 'Optie voor zelfstandigheid, zoniet grote eenmaking wenst Aalbeke'.

Na de ministerraad van 17 april 1975 viel er een figuurlijke bom op het Kortrijkse stadhuis, al was dat toen al niet meer zo onverwacht. Het Ministerieel Comité voor Vlaamse Aangelegenheden²⁴ maakte bekend dat er voor Kortrijk geen grote fusie zou komen: geen 120.000 maar 'slechts' 75.000 inwoners. Burgemeester Lambrecht mobiliseerde de burgemeesters van de 'Groep van Acht'²⁵ om zich te verzetten tegen het *ongeluksplan*. Op een persconferentie gaf hij een overzicht van wat er gebeurd was sinds 17 maart, toen het fusieplan-Michel liet vermoeden dat de grote fusie er wellicht niet inzat.²⁶ Een reeks protestacties, tot zelfs het ontslag van de Kortrijkse CVP-raadsleden uit hun partij, veranderden niets aan de situatie.²⁷ De definitieve beslissing viel in het parlement in november 1975.

Kortrijk kreeg dus zijn 'grote fusie' niet. Kuurne, Harelbeke en Zwevegem ontsprongen de dans. Kortrijk moest het dan maar doen met Kooigem en Aalbeke... Het ontlokte de lokale correspondent van *Het Volk* op 10 juni 1976 een veelzeggende bedenking: *Vanzelfsprekend opteerde Aalbeke in de eerste plaats voor zelfstandigheid (wie deed dat niet?). In hoeverre kleinere gemeenten iets in de fusiepap te brokken hadden zullen we maar in het midden laten.*

Uiterste woonkern aan de grens

Aalbeke wordt uiterste woonkern van Nieuw Kortrijk aan de grens van Wallonië, blokletterde *Het Laatste Nieuws* van 17 januari 1976. Aanleiding was de vaststelling dat eens Aalbeke bij Groot-Kortrijk zal gevoegd zijn, na 1 januari 1977, zal kunnen gezegd worden dat deze nieuwe Kortrijkse woonkern op en top zal zijn uitgebouwd. Het jaar 1975 was voor de gemeente Aalbeke een jaar van afwerking van de geplande ontwerpen. Er werd verwezen naar het BPA *Dorpskom* (omgeving Lijster- en Nachtegaalstraat) dat vrijwel was volgebouwd en naar een privéverkaveling in de Luignestraat die evolueerde tot een nieuwe woonkern. Het BPA *Papeye*, waaromtrent er te Aalbeke zoveel beroering ontstond, voorzag in 350 nieuwe woningen.

24 Leden van dat comité waren Luc D'Hoore, Robert Vandekerckhove, Jos De Saegher, Herman De Croo en Karel Poma. Het voorzitterschap was in handen van Rika De Backer-Van Ocken. Meer hierover in Emmanuel de Bethune, *Gedachten en herinneringen. Kortrijk van 1964 tot 2000*. Kortrijk, 2006, p. 71-73. De toenmalige burgemeester van Marke was, in tegenstelling tot burgemeester Lambrecht van Kortrijk, een uitgesproken tegenstander van fusies. Hij zag meer mogelijkheden in een federatie van gemeenten.

25 De 'Groep van Acht' bestond uit de burgemeesters van Aalbeke, Bellegem, Bissegem, Heule, Kooigem, Marke en Rollegem en – uiteraard – van Kortrijk zelf. Die naam werd wellicht niet toevallig gebruikt. In de jaren 1960 was binnen de unitaire C.V.P. ook een 'Groep van Acht' actief (vier Kamerleden en vier senatoren), die een belangrijke rol speelden in de totstandkoming van o.a. de taalwetgeving en de taalgrensafbakening. Meer hierover in **W. Beke**, *De ziel van een zuil: de Christelijke Volkspartij 1945-1968*, Leuven, 2005, p. 440.

26 *Het Kortrijks Handelsblad*, 2 mei 1975: 'Voorgestelde fusie een ramp voor Kortrijk. Groep van Acht verzet zich tegen ongeluksplan'.

27 Zie **De Ceuninck**, elders in dit nummer.

1976 werd het jaar van de overgang en van de voorbereiding op de verkiezingen voor de nieuwe gemeenteraad. De aard van de vragen veranderde: *Wat krijgt Aalbeke toegewezen in verhouding tot het aantal inwoners? Wat de eventuele gekozenen aan zeggingskracht zullen kunnen opbrengen wanneer het om Aalbeekse belangen gaat, moeten we vanzelfsprekend afwachten. Hoe zullen de verhoudingen partijpolitiek liggen?*²⁸

Ondertussen bleef de Aalbeekse gemeenteraad niet op zijn lauweren rusten, integendeel. In de laatste begroting werden nog belangrijke investeringen goedgekeurd. Behalve de bouw van een nieuw brandweergebouw in de Bergstraat, besloot de raad op de grond van de al eerder aangekochte feestzaal *Ons Huis* een *Kultureel Centrum* te realiseren.²⁹ Leiedal kreeg de opdracht toegewezen om een plan op te maken, in nauw overleg met het lokale verenigingsleven. De druk vanuit ARKO, de Aalbeekse Raad voor Cultuur en Ontspanning als koepel van cultuur- en sportverenigingen, was zeker niet vreemd aan deze beslissing.³⁰ Tot op de laatste zitting in december 1976 werden tal van beslissingen genomen: de uitbreiding van het kabeltelevisienet in de Luignestraat, een regeling voor het onderkomen van de muziekschool in de basisschool, de aanstelling van een architect voor de brandweerkazerne, voor de aanleg van het kerkplein en de doortrekking van de Kerkstraat en de aanleg van trottoirs. Slechts over één punt was er nog rumoer: er bleek onenigheid te zijn over een begrotingspost die in een lening voorzag voor de bouw van een nieuwe sacristie en winterkapel bij de kerk. Het laatste agendapunt, meteen ook met een symbolische betekenis, kreeg wel een algemene goedkeuring: de indiening van de pensioenaanvraag voor burgemeester Georges Neiryck.³¹

Geen verkozenen, of toch?

Al bestond er vooraf enige schrik dat het moeilijk zou worden om vanuit het kleine Aalbeke³² iemand in de Kortrijkse gemeenteraad verkozen te krijgen³³, toch viel het resultaat best mee. Drie Aalbekenaren slaagden erin om in januari 1977 als gemeenteraadslid in het Kortrijkse stadhuis binnen te stappen: Pierre Monserez (plaats 40) en Norbert Ravau (plaats 6) voor de CVP en Magda Verbeke³⁴ voor de Volksunie.

28 *Het Volk*, 10 juni 1976: 'Aalbeke wordt een nieuwe wijk van Groot-Kortrijk'.

29 Het ontmoetingscentrum werd officieel geopend in september 1982.

30 *Het Volk*, 6 maart 1976: 'A.R.K.O.-Aalbeke bezorgd om fusie en verenigingsleven'; *Het Laatste Nieuws*, 16 maart 1976: 'Aalbeekse raad voor Cultuur bezorgd om de toekomst'; *Het Laatste Nieuws*, 1 juli 1976: 'Welk lot beschoren na de fusie? Eendracht Aalbeke of een harmonie in opgang'. **Aalbeke, Archief Filip Santy**, dossier ARKO: *Nota ter overweging... van zij die betrokken zijn bij het Aalbeeks gemeenschapsleven en bekommerd om het lot ervan na de fusie*. Augustus 1976.

31 *Het Volk*, 3 januari 1977: 'Laatste Aalbeekse raadszitting even rumoerig'.

32 Er woonden toen 2.954 inwoners in de gemeente.

33 Op 15 juli 1976 meldde *Het Volk* dat Aalbeke twee kandidaten zou krijgen op de CVP-lijst. De twee lokale lijsten Volksbelangen (meerderheid) en Gemeentebelangen hadden zich immers bij de CVP aangesloten en kregen elk één plaats toegewezen. De kandidaten op andere lijsten waren op dat moment nog niet bekend.

34 'Magda Verbeke' in **H. Demedts (ed.)**, *Vrouwen in de Kortrijkse gemeenteraad: gisteren, vandaag en... morgen*, Kortrijk, 1999 (losbladig).

Geen voordeel, of toch?

Amper twee jaar na de fusiebeweging en met de vele protesten nog in het geheugen, werd 1978 uitgeroepen tot het *Jaar van het dorp*. Het thema sloeg aan en tal van evenementen en activiteiten zetten het waardevolle van het Vlaamse dorpsleven in de kijker. Een blijvende herinnering is de nostalgisch getinte documentairefilm van de lokale amateurgroep Eric Vanoverschelde: *'Aalbeke. Er was eens... 1976'*.³⁵ Met dreigende muziek op de achtergrond zegt de dramatiserende stem van toenmalig radiopresentator Guido Barrezeele dat Aalbeke *tegen wil en dank bij de grootstad werd ingelijfd* en wordt de vraag gesteld: *zullen wij door de grote haai worden verslonden?* De film toonde opnames van de laatste gemeenteraadszitting en besloot met enkele quotes van een paar uittredende bestuurders. Burgemeester Neiryndck zag de fusie als een goede zaak voor de toekomst van Aalbeke. Toch zouden er *moeilijkheden zijn, maar we zullen er alles aan doen om aan ons trekken te komen*. Ex-raadslid Georgette Rigolle hoopte dat het familiale karakter van het dorp niet verloren zou gaan en dat de inwoners niet direct voor alles naar Kortrijk zouden moeten gaan. De twee raadsleden die hun mandaat in Kortrijk konden voortzetten, Monserez en Ravau, rekenden erop *dat geen enkele Aalbekenaar te lijden zou krijgen en dat alles goed zou gaan*. Financieel zou er meer mogelijk worden, maar men vreesde wel dat de dienstverlening voor *de kleine zaakjes* erop achteruit zou gaan. De film begon én eindigde, zeker niet toevallig, met het lied van Willem Vermandere, *Menschen van te lande': bluft gulder moa meegoan, kop in de lucht, voor nie beducht, durft en je bluft bestoan...*

Het 'Jaar van het dorp' in 1978 gaf aanleiding tot een vaak nostalgische terugblik op het leven van voor de fusie.

³⁵ *Aalbeke. Er was eens... 1976*. Film van Eric Vanoverschelde. Tekst van Willy Haegeman. Kleur, 44.50 min, te bekijken op www.beeldbank.kortrijk.be.

Niet alleen bij zijn aantreden als schepen van Kortrijk, maar ook bij zijn politiek afscheid in 1995, klonk Norbert Ravau al meer genuanceerd: *Ook bracht de fusie voor de bevolking wel een zekere vervreemding van de politiek bedreven in het stadsbestuur. Bleef het contact met de raadsleden die Aalbeke vertegenwoordigden, wellicht relatief even goed, dan werden die toch niet zo direct meer als het ware lastiggevallen. (...) Dichter bij het volk, gemakkelijk bereikbaar en eigenlijk meer ten dienste, dat was de tijd van toen*.³⁶ *Alles bij elkaar is het voor Aalbeke geen slechte zaak geweest. Aalbeke wordt door Kortrijk niet slecht bedeed en bediend. Neem nu het ontmoetingscentrum. Wij hadden voor de fusie wel plannen, maar wat na de fusie gebouwd werd lag niet binnen de financiële draagkracht van het kleine Aalbeke. Een ander voorbeeld: kijk maar eens naar wat de stad als diensten biedt bij feestelijkheden, kermis of een wielervedstrijd*.³⁷

De feestzaal Ons Huis verdween om plaats te maken voor een ontmoetingscentrum. Als zelfstandige gemeente had Aalbeke een dergelijke nieuwbouw niet kunnen realiseren.

Gelatenheid

Alle mogelijke nuances en varianten op hetzelfde thema in acht genomen, kan de ‘case Aalbeke’ als *pars pro toto* naar voren worden geschoven van de manier hoe de kleinere gemeenten met het fusiedebat werden geconfronteerd en hoe ze ermee omgingen.

³⁶ *Het Volk*, 11 januari 1983. ‘Norbert Ravau, eerste Aalbeekse schepen in Groot-Kortrijk’.

³⁷ ‘Norbert Ravau: afscheid van 30 jaar politiek’, in: *‘t Aaltje, Aalbeeks dorpsnieuws*, jan-feb. 1995, p. 6-8.

Ergens beseften de gemeentebesturen wel dat de hogere verwachtingen van de inwoners de eigen mogelijkheden zouden overstijgen. Zowel de bestuurlijke capaciteiten als die van de gemeentelijke administratie (vaak niet meer dan een secretaris, bediende, veldwachter en enkele technici en werklui) waren beperkt, net zoals de financiële draagkracht. Toch hielden de gemeenten, zeker naar buiten, vast aan waarden als nabijheid van diensten, persoonlijke contacten tussen politici en burgers en cultiveerden ze wat graag de schrik voor de grote stad die alles zou opslorpen.

Zeker in de plattelandsdorpen hadden de inwoners het gevoel dat de hele discussie boven hun hoofden werd gevoerd en dat ze zich zouden moeten schikken naar wat de hogere cenakels besloten hadden. Gelatenheid overheerste op de meeste plaatsen, enkele kleinere oprispingen van verzet niet te na gesproken.³⁸

³⁸ Met dank aan Frans Destoop voor het opzoekingswerk in het stadsarchief.

